

Στο λιμάνι του Ηρακλείου δεσπόζει σήμερα το ενετικό Φρούριο, γνωστό με το όνομα "**Κούλες**" που σημαίνει φρούριο στη θάλασσα (Rossa a Mare ή Castello a Mare). Το κάστρο χτίστηκε για να προστατεύει από επιθέσεις. Ο όγκος του, στιβαρός και κομψός, ορίζει την είσοδο του παλιού λιμανιού του Χάνδακα και το ακρότατο βόρειο σημείο του τεράστιου ενετικού οχυρωματικού περιβόλου της πόλης. Κάλυπτε επιφάνεια 3.600 τ.μ. Επειδή όμως η επιφάνεια του βράχου στην οποία χτίστηκε ήταν μικρότερη, για να τη μεγαλώσουν αναγκάστηκαν να μεταφέρουν υλικό από το νησάκι Ντία ή νησί του Δία και από την περιοχή Φρασκιών. Συνήθως γέμιζαν πέτρες παλιά άχρηστα πλοία και τα βύθιζαν μαζί με το φορτίο τους, στη βόρεια και δυτική πλευρά του βράχου. Το κτίριο που κτίστηκε ήταν διώροφο. Η ανέγερσή του κράτησε 17 χρόνια απ' το 1523 ως το 1540, και απαίτησε τεράστια χρηματικά ποσά, που καλύφθηκαν απ' το ταμείο του Βασιλείου της Κρήτης, το κεντρικό θησαυροφυλάκιο της Βενετίας και από τη συνεισφορά ιδιωτών. Μετά την κατάληψη Κρήτης από τους Τούρκους, το 1669, ο Κούλες χρησιμοποιήθηκε από τους νέους δυνάστες του κρητικού λαού, αφού πρώτα το επισκεύασαν από τις καταστροφές που είχε υποστεί εξαιτίας των βομβαρδισμών από αυτούς, έκτισαν επάλξεις και σκοπιές στην απόληξη του στηθαίου του δώματος του. Στους σκοτεινούς και υγρούς χώρους του βασανίστηκαν και φυλακίστηκαν κρητικοί επαναστάτες. Αξίζει τέλος να αναφερθούμε στο **μικρό Κούλε** που δεν υπάρχει σήμερα. Πρόκειται για το λεγόμενο μικρό Κούλε (Κιουτσούκ Σου Καλεσιντέ), που κατασκεύασαν οι Τούρκοι στο άκρο του ανατολικού λιμενοβραχίονα και ήταν το μοναδικό οχυρωματικό έργο που έκαναν καθ' όλη τη διάρκεια της επικυριαρχίας τους στο νησί. Ο μικρός Κούλες κατεδαφίστηκε το 1936 με απόφαση της Λιμενικής επιτροπής.

Πύλες

Για την επικοινωνία της οχυρωμένης Κάντια με τον «έξω κόσμο» υπήρχαν διάφορες είσοδοι ενταγμένες στον αμυντικό της περίβολο. Ανάλογα με τη χρήση τους οι πύλες, αυτές διακρινόταν σε αστικές (Πύλη Αγίου Γεωργίου - Λαζαρέτου, Πύλη Ιησού – Καινούρια Πόρτα, Πύλη Παντοκράτορα- Χανιάπορτα και Πύλη του Μόλου). Αυτές εξυπηρετούσαν τις ανάγκες μετακίνησης πολιτών και αγαθών. Υπήρχαν και αμιγώς στρατιωτικές, που χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά και μόνο από τη φρουρά της πόλης, όπως η πύλη Βηθλεέμ, Ασχέτως της χρήσης τους, όμως, όλες, σχεδόν, αυτές οι πύλες βρισκόταν κοντά σε προμαχώνες ή άλλα ισχυρά σημεία της οχύρωσης ώστε να προστατεύονται επαρκώς σε περίπτωση εχθρικής επίθεσης. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτιζαν και οι λεγόμενες παράκτιες πύλες που εξασφάλιζαν την επικοινωνία της πόλης με το λιμάνι και τη θάλασσα: η πύλη του Μόλου, η πύλη των Νεωρίων, η πύλη του Δερματά, η πύλη της Σαμπιονάρα και η πύλη του Αγίου Ανδρέα (οι τελευταίες δίπλα στους ομώνυμους προμαχώνες). Οι περισσότερες από αυτές, συνέχισαν να χρησιμοποιούνται και κατά την οθωμανική περίοδο, ως τις αρχές του 20ού αιώνα.. Η πύλη του Μόλου κατεδαφίστηκε στα γεγονότα της 25^{ης} Αυγούστου 1898 από Άγγλους, ενώ η πύλη του Αγίου Γεωργίου ανατινάχθηκε το Πάσχα του 1917.

Νεώρια

Τα νεώρια αποτελούνται από μεγάλους επιμήκεις θολοσκεπείς χώρους που μπορούν να στεγάσουν γαλέρες προκειμένου να φυλαχτούν, να επισκευαστούν ή ακόμη και να

κατασκευαστούν εξαρχής. Κάθε ένας από τους θόλους των νεωρίων προοριζόταν για μια γαλέρα. Τρία συγκροτήματα νεωρίων κτίζονται σε διαφορετικές χρονολογικές περιόδους. Ήταν 19 στον αριθμό και κατεδαφίστηκε μέρος για να γίνει δρόμος παραλιακός.

25^η Αυγούστου

Ο κύριος οδικός άξονας της πόλης ταυτίζεται με τη σημερινή οδό Μαρτύρων 25^{ης} Αυγούστου, που κατά την περίοδο της ενετικής κυριαρχίας ονομάζεται Ρούγα Μαΐστρα (Ruga Maistra). Ο δρόμος, που ενώνει το λιμάνι με την κεντρική πλατεία της πόλης, περιστοιχίζεται από τα λαμπρότερα οικοδομήματα της πόλης, τη Λότζια, το παλάτι του Δούκα και του Καπιτάνου. Προκειμένου να εξασφαλίσουν τα επιθυμητά αισθητικά αποτελέσματα, οι Βενετοί θεσπίζουν αυστηρές διατάξεις στη δόμηση και τις προσόψεις των σπιτιών, οι οποίες πρέπει να κατασκευάζονται με λαξευμένους λίθους κατά το ισόδομο σύστημα δόμησης. Την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας στον ίδιο δρόμο, γνωστό με το όνομα Βεζίρ Τσαρσί, εγκαθίστανται οι πλουσιότεροι έμποροι και των δυο εθνοτήτων. Στα τέλη του 19^{ου} αι., στις 25 Αυγούστου 1898, θα διαδραματισθεί ένα από τα τραγικότερα γεγονότα στην τοπική ιστορία που έμελλε να αποτελέσει και την αρχή του τέλους της τουρκικής κυριαρχίας στο νησί. Οι Τούρκοι αντιδρώντας στην απόφαση των Άγγλων για παράδοση της πόλης, έσφαξαν Κρήτες και 18 Άγγλους στην ομώνυμη πλατεία. Σε αυτό το γεγονός οφείλεται και η ονομασία του δρόμου που μέχρι σήμερα είναι γνωστός.

Ναός του Σωτήρος

Στην πλατεία Κορνάρου υπήρχε ο Ναός του Σωτήρος Χριστού (San Salvatore) του τάγματος των Αυγουστινιανών μοναχών που κτίστηκε στο τέλος του 13^{ου} αι. Ο σεισμός του 1508 τον κατέστρεψε, αλλά στη θέση του ανεγέρθηκε ξανά νέος. Στην οθωμανική περίοδο, με την προσθήκη μιχράμπ, μιμπάρ και μιναρέ, ο ναός μετατράπηκε σε τέμενος της Βασιλομήτορος Βαλιδέ Σουλτάνας, το λεγόμενο Βαλιδέ Τζαμί απ' όπου πήρε την ονομασία της όλη η περιοχή μέχρι και σήμερα. Το 1925 ο ναός κρίθηκε κατάλληλος να στεγάσει σχολείο. Έτσι το μνημείο διαμορφώθηκε αναλόγως με τη διάνοιξη μιας σειράς πλαϊνών παραθύρων προκειμένου να εξασφαλιστεί ο αναγκαίος φωτισμός. Μέχρι την κατεδάφισή του το 1970, ο ναός, τα εσωτερικά αρχιτεκτονικά στοιχεία καθώς και η αρχική ξύλινη στέγη του διατηρούνταν ακέραια.

Ναός Αγίου Τίτου

Στη διάρκεια της Β' Βυζαντινής περιόδου ο ναός του Αγίου Τίτου, ο επισημότερος και μεγαλύτερος στο Χάνδακα, γίνεται η Μητρόπολη της νέας Επισκοπής της Κρήτης. Αργότερα οι Βενετοί εγκαθιστούν στο ναό Λατίνο αρχιεπίσκοπο μετατρέποντάς τον σε Επισκοπή Λατίνων. Βρίσκεται στην οδό 25^{ης} Αυγούστου, δίπλα στην ενετική οπλαοθήκη (Αρμερία) και την Ενετική λέσχη (Λότζια). Στη διάρκεια της μακραίωνης ιστορίας του ο ναός καταστράφηκε επανειλημμένως από σεισμούς (1856) και πυρκαγιές. Ωστόσο, οι εκάστοτε κυρίαρχοι φρόντιζαν άμεσα για την αποκατάστασή του, καθώς υπήρχε τζαμί απ' αυτούς ήδη από το 1669 (Βεζίρ τζαμισί). Το 1925, μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών, ο ναός πέρασε στη δικαιοδοσία της Εκκλησίας της Κρήτης.

Αγία Αικατερίνη

Η Αγία Αικατερίνη, Καθολικό της ομώνυμης Σιναϊτικής μονής, βρίσκεται βορειοανατολικά του Μητροπολιτικού ναού του Αγίου Μηνά. Ιδρύθηκε τη Β' Βυζαντινή περίοδο και αποτέλεσε πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο από το 15ο έως το 17ο αι. Με τα εισοδήματα που διέθετε ήταν σε θέση να συντηρεί πολλούς μοναχούς. Στην περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας μετατράπηκε σε τζαμί, γνωστό με το όνομα Ζουλφικάρ Αλή Πασά Τζαμισί και ήταν η μοναδική συνοικία με χριστιανούς που εκκλησιάζονταν. Στην αυλή της βρισκόταν στέρνα γλυκού και ψυχρού νερού.

Ο μικρός ναός του Αγίου Μηνά και της Παντάνασσας

Ο μικρός ναός του Αγίου Μηνά και της Παντάνασσας, συντεχνία των βαρελοποιών, αναφέρεται στους καταλόγους των εκκλησιών του Χάνδακα της εποχής της Ενετικής κυριαρχίας. Μετά από πολύχρονη αχρησία, το 1735, ο ναός ανακαινίζεται και γίνεται η μητρόπολη της πόλης και έκτοτε κέντρο των ορθόδοξων χριστιανών του οθωμανικού Χάνδακα. Η νέα μητρόπολη συνδέεται με μια από τις πλέον φρικιαστικές στιγμές της ιστορίας του τόπου, καθώς και με το θαύμα του 1826 (αρμπεντές χριστιανών = σφαγή). Ένα χρόνο μετά την καταστροφή του από το μεγάλο σεισμό του 1856, ο ναός επισκευάζεται και πάλι. Την ίδια εποχή τοποθετείται για πρώτη φορά καμπάνα.

Πνευματική ζωή

Αναπτύσσεται την ίδια δεκαετία έντονο το ενδιαφέρον για τις αρχαιολογικές έρευνες, με πρωτεργάτη τον **Μίνωα Καλοκαιρινό**. Αυτός ξεκινά την περίοδο 1878-1879 τις ανασκαφές στην περιοχή της Κνωσού, που θα συνεχίσει δυο δεκαετίες αργότερα ο Βρετανός αρχαιολόγος Άρθουρ Έβανς.

Ναός του Αγίου Ματθαίου

Ο Ορθόδοξος ναός του Αγίου Ματθαίου, η συντεχνία των αρτοποιών, βρίσκεται στην οδό Ταξιάρχου Μαρκοπούλου και συγκαταλέγεται στη Β' Βυζαντινή περίοδο. Κατά την τουρκοκρατία παραχωρήθηκε στους Σιναΐτες καλόγερους σε αντάλλαγμα της Μονής της Αγίας Αικατερίνης που μετατράπηκε σε τζαμί. Στο νεκροταφείο του ναού βρίσκονταν τα θύματα του Μεγάλου Αρμπεντέ, της μεγάλης σφαγής των Τούρκων (1821), όπως και της 25^{ης} Αυγούστου 1898, ανάμεσα στα οποία ήταν ο Λυσίμαχος Καλοκαιρινός Άγγλος πρόξενος.

Εφτά Μπαλτάδες

Στο ανατολικό μέρος της πύλης του Μαρουλά (Sabionera) φαίνονταν επτά μπαλτάδες που ήταν τα σημεία επτά ταγμάτων που εξολοθρεύθηκαν στον κρητικό πόλεμο (ο διπλός πέλεκυς ήταν το σύμβολο του γενιτσαρικού σώματος). Γκρεμίστηκαν το 1912.

Τεκές

Στην οθωμανική αρχιτεκτονική ο τεκές είναι ένα συγκρότημα κτηρίων το οποίο συχνά συνδεόταν με ένα [τζαμί](#) και ένα [τουρμπέ](#) (ταφικό μνημείο) και

συμπεριλάμβανε και ένα σύνολο κελιών όπου φιλοξενούνταν οι δερβίσηδες. Τέτοιος τεκές βρισκόταν στην Αγία Αικατερίνη.

Τρεις Καμάρες – Λιοντάρια

Ο Φραγκίσκο Μοροζίνη ήταν αυτός που κατασκεύασε το περίφημο τότε χτιστό υδραγωγείο, μέσω του οποίου διοχετεύονταν τα νερά των Αρχανών μέχρι τη γνωστή μας σήμερα Κρήνη Μοροζίνη (Λιοντάρια). Στη διαδρομή υπήρχαν διάφορες υδαταγωγοί Γέφυρες, μεταξύ των οποίων και η περίφημη μεγάλη γέφυρα ΤΡΙΩΝ ανοιγμάτων στη περιοχή της Πλατείας Ελευθερίας, εξ ου και το γνωστό μέχρι σήμερα όνομά τη "Τρεις Καμάρες"! Το 1892 γκρεμίστηκαν. Όπως φαίνεται στο μετάλλιο που έκοψε ο Μοροζίνι, με την ευκαιρία των εγκαινίων της κρήνης των Λιονταριών, είχε τοποθετηθεί πάνω άγαλμα του [Ποσειδώνα](#). Το άγαλμα αυτό δε σώζεται σήμερα. Καταστράφηκε από τους Τούρκους ή από σεισμό γι' αυτό και το μνημείο συχνά αποκαλούνταν Κρήνη του Γίγαντα ή Τζιγάντε. Το 1847 οι Τούρκοι άλλαξαν τη μορφή της κρήνης προσθέτοντας στο χείλος της οκτάλοβης λεκάνης, μαρμάρινες κολόνες που περιβάλλονταν στην κορυφή με μαρμάρινη ταινία πάνω στην οποία είναι γραμμένο με επίχρυσα γράμματα "Συντριβάνι Αμπντούλ Μετζίτ". Επίσης τρύπησαν τους λοβούς και τοποθέτησαν βρύσες, καταστρέφοντας τα ανάγλυφα Το 1900 το μνημείο αποκαταστάθηκε στην αρχική του μορφή.

Βρύσες - Συντριβάνια

Βενετικά σιντριβάνια πολύ ενδιαφέροντα στο Ηράκλειο είναι το [σιντριβάνι Μπέμπο](#) στην σημερινή πλατεία Κορνάρου με αρκετά δείγματα χαρακτηριστικής σε μάρμαρο και ένα ακέφαλο Ρωμαϊκό άγαλμα καθώς επίσης και το σιντριβάνι Sagrendo με ένα άγαλμα για το οποίο ο Gerola πιστεύει ότι είναι η Κρήτη, η μητέρα της Πασιφάη, και ακόμα το σιντριβάνι (το στόμιο με το κεφάλι λιονταριού έχει κλαπεί) στο Μοναστήρι Γοργοαϊνής στο Μαλεβίτσι.

Το σιντριβάνι του [Ιδομενέα](#) στο σημερινό Ιστορικό Μουσείο είναι πολύ καλό παρά δείγμα Τούρκικου σιντριβανίου.

Περβόλα – Λάκκος

Η πρώτη προσπάθεια για την δημιουργία μιας κλειστής κι απομονωμένης κοινωνίας πορνείων στο Ηράκλειο χρονολογείται από το 1897 στη σημερινή περιοχή που αρχίζει από το Πολιτιστικό Κέντρο ως περίπου τον Άγιο Ματθαίο. Εκεί λειτουργούσε μικρό χαμάμ, με ξεχωριστό ωράριο για γυναίκες και άνδρες. Επειδή η περιοχή αυτή ήταν κοντά στη Χανιώπορτα, όπου υπήρχαν «γούβες», υπόγεια, δηλαδή, πηγάδια γεμάτα σιτάρι, και ανεμόμυλοι, η περιοχή ονομάστηκε Περβόλα.

Εβραϊκή – Οβραϊκή συνοικία Μεγάλου Κάστρου

Κοντά στο Ιστορικό Μουσείο στην παραλία και προς το Μπεντενάκι, ήταν η Εβραϊκή συνοικία, η Οβραϊκή όπως συνήθως την αποκαλούσαν.

Μεσκινιά

Η συνοικία με τα στενά σοκάκια και τα σπίτια που είναι χτισμένα στις πλαγιές και στις σπηλιές (μαγαράδες) λεγόταν Μεσκινιά και για 187 χρόνια φιλοξένησε τους λεπρούς του νομού Ηρακλείου, όπου έζησαν μέχρι το 1903, όταν πήραν το δρόμο χωρίς επιστροφή για τη Σπιναλόγκα. Οι ασθενείς, που έφεραν πάνω τους κουδούνια, για να ακούγονται από μακριά, μπορούσαν να πλησιάσουν το Μεγάλο Κάστρο μέχρι την είσοδο του Αγίου Γεωργίου (Λαζαρέτου) για να ζητιανέψουν, αφού μέχρι και τα μέσα του 19ου αιώνα δεν έπαιρναν κανένα βοήθημα. Ωστόσο, το 1852, όπως αναφέρεται στο βιβλίο, όταν ο διοικητής του Μεγάλου Κάστρου, ο Βελιουδίν πασάς, ξεκίνησε τη διανομή μιας οκάς ψωμιού την ημέρα σε κάθε άρρωστο.

Μεγάλος Πλάτανος «ο χριστιανοφάς»

Κοντά στην κρήνη Μοροζίνι βρισκόταν ένας πλάτανος, που κατά την Τουρκοκρατία χρησίμευε για να κρεμάνε τους χριστιανούς. Απέναντι βρισκόταν η Λότζια, που είχε μόνο ισόγειο.

Παλάτι αργιστράτηγου – Πόρτα του πασά

Πίσω από τον Πλάτανο βρισκόταν το Παλάτι του Στρατιωτικού Διοικητή (Palazzo dell' Capitan Generale) στη θέση του σημερινού πάρκου Θεοτοκόπουλου, βόρεια του Δουκικού Ανακτόρου. Ήταν τριώροφο οικοδόμημα μεγάλων διαστάσεων, με πολλά τοξωτά ανοίγματα στο ισόγειο, όπως αποτυπώνεται στους χάρτες της ενετικής περιόδου. Περιελάμβανε ένα παρεκκλήσι και μεγάλη αυλή. Αυτό ονομάστηκε Πόρτα του Πασά, και δίπλα βρίσκονταν οι φυλακές Αργότερα επί Κρητικής Πολιτείας στεγάστηκαν πολλές υπηρεσίες της.

Κισλάδες

Οι στρατώνες του Αγ. Γεωργίου, (πρώην Νομαρχία Ηρακλείου νυν Περιφέρεια Κρήτης), οικοδομήθηκαν το 16ο αιώνα και στέγαζαν 700 περίπου στρατιώτες. Οι βενετσιάνικοι αυτοί στρατώνες καταστράφηκαν από σεισμό (1856) και στη θέση τους οι Οθωμανοί έκτισαν νέους, τους Κισλάδες, το 1883. Το κτήριο ήταν αρχικά εννιαίο και αργότερα χωρίστηκε σε 3 μέρη, όπως είναι σήμερα.

Μετόχι Νουρήμπεη

Το μετόχι αυτό ήταν στην περιοχή της Φορτέτσας-Μαραθίτη. Ίσως ο ήρωας του Καζαντζάκη, ο Νουρήμπεης πέθανε εκεί.

Ιστορικό Μουσείο

Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης ιδρύθηκε το 1953 από της Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών και στεγάζεται στο [Ηράκλειο Κρήτης](#)^[1]. Το μουσείο παρουσιάζει μια συνολική εικόνα της ιστορίας της [Κρήτης](#) από τους πρώτους χριστιανικούς

αιώνες έως τη σύγχρονη εποχή. Ήταν οίκημα της οικογένειας Καλοκαιρινού. Ο Λυσίμαχος Καλοκαιρινός υπήρξε πρόξενος των Άγγλων και θύμα της σφαγής της 25^{ης} Αυγούστου 1898 από τους Τούρκους του Ηρακλείου.

Πλατιά Στράτα

Η Λεωφόρος Καλοκαιρινού είναι ένας από τους εμπορικότερους δρόμους της πόλης με πολλά μοντέρνα καταστήματα, όπως και στο παρελθόν. Συχνά οι Ηρακλειώτες την αναφέρουν ως Πλατιά Στράτα, όπως την αποκαλούσαν και οι Ενετοί (Strada Larga). Από την διασταύρωση της Καλοκαιρινού και της οδού Γιαμαλάκη έως το επόμενο τετράγωνο η περιοχή ονομαζόταν και συνεχίζει και σήμερα να ονομάζεται Καμαράκι από τον Καμαρωτό οχετό.

Δαιδάλου

Στον Καπεταν Μιχάλη η οδός αναφέρεται ως στενό μονοπάτι που οδηγεί από τα Λιοντάρια στις Τρεις Καμάρες χωρίς να κατονομάζεται. Κατά μήκος αυτού του δρόμου υπήρχε το αραβοβυζαντινό τείχος που μέρος του βλέπει κανείς σήμερα σε καταστήματα της Δικαιοσύνης.

Μεϊντάνι

Η πλατεία Νικηφόρου Φωκά ή Μεϊντάνι λέγεται το κεντρικό σταυροδρόμι (Σταυρός: εκεί όπου σήμερα σμίγουν οι επιτάφιοι της Μεγάλης Παρασκευής), εκεί που διασταυρώνονται η 25ης Αυγούστου με την Λεωφόρο Δικαιοσύνης, με την Οδός Ίδης και Λεωφόρο Καλοκαιρινού. Ονομάστηκε Πλατεία Νικηφόρου Φωκά προς τιμή του απελευθερωτή του Ηρακλείου και της Κρήτης από τους Άραβες πειρατές.

Οι ήρωες του μυθιστορήματος: Καπετάν Μιχάλης

1)Καπεταν Μιχάλης: Ο κεντρικός ηρωας του έργου. Είναι ένας ανυποταχτος πολεμιστης και οικογενειαρχης. Έχει ορκιστει να παραμεινει μαυροντυμενος μεχρι να ελευθερωθει η Κρητη από τους Τουρκους. Νιώθει σαν υποχρεωση προς τους προγονους του να είναι γενναιος και να μην υποταχτει ποτε στον τουρκικο ζυγό.

2)Νουρήμπεης: Ζει στο Μεγάλο Κάστρο, κοντα στην Περβόλα. Αυτός και ο Καπεταν Μιχάλης έχουν γίνει αδελφο-ποιητοί. Πριν από χρόνια ο πατέρας του σκοτώθηκε από τον αδερφό του Καπεταν Μιχάλη, τον Κωσταρό για αυτό και σε μάχη με τον άλλον

αδερφό του Καπεταν Μιχάλη, τον Μανούσακα, τον σκοτώνει αλλά ο ίδιος τραυματίζεται στα γεννητικά του όργανα και γίνεται ανίκανος.

3)Εμινέ: Όμορφη Κερκέζα χανούμισσα στο κονάκι του Νουρημπεη, ξακουστή για την φωνή της. Την ερωτεύονται ο Καπεταν Μιχαλς και ο καπεταν Πολυξίγκης.

4)Άλλοι ήρωες είναι ο καπετάν Πολυξίγκης, ο Τίτυρος, ο καπετάν Σήφακας, ο Κοσμάς.

Επαγγέλματα

Νιζάμης = ο Τούρκος στρατιώτης του τακτικού στρατού της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Κλειδοκράτορες των 4 πυλών του Μεγάλου Κάστρου. Στις εξεγέρσεις των κρητικών οι νιζάμηδες με τις τρομπέτες και τα νταούλια παρακινούσαν τους Τούρκους να μάχονται κατά των Καστρινών.

ιμάμης= δάσκαλος του ιερού νόμου, που καλεί από τον **μιναρέ** τους πιστούς μουσουλμάνους για προσευχή, τίτλος πολιτικού ή θρησκευτικού μουσουλμάνου ηγέτη

ντελάλης= αυτός που ανακοινώνει τα μαντάτα, ο δημόσιος κήρυκας

σπετσέρης= ο φαρμακοποιός. Υπηρετούσαν και ως γιατροί και ως φαρμακοποιοί. Σπετσαρίες υπήρχαν στο κέντρο του Ηρακλείου.